

ETSI, OPI JA OIVALLA YHDESSÄ

*Ammattikorkeakoulukirjastojen
yhteistyön strategia*

2007 – 2010

Esipuhe

Ammattikorkeakoulujen ensimmäinen kirjastostrategia laadittiin kaudelle 1998 - 2003. Toisen kirjastostrategian laadinta alkoi vuonna 2001 ja sen voimassaolovuosiksi määriteltiin 2003 - 2007. Kolmannen strategian työstäminen käynnistettiin hyvissä ajoin ennen toisen strategiakauden päättymistä. Kaikki ammattikorkeakoulukirjastot kutsuttiin mukaan työhön, ja sitä koordinoimaan nimesi AMKIT -konsortion vuosikokous 4.4.2006 Lappeenrannassa työryhmän. Se valmisteli ohjelman Koliilla 14. – 15.6.2006 pidettyyn strategiaseminaariin, jossa kirjastonjohtajat ilmaisivat näkemyksensä ammattikorkeakoulukirjastojen strategisista linjauksista seuraaviksi vuosiksi.

Strategian pohjatyö onnistui erinomaisesti ja työryhmä sai oivallisen lähtökohdan kirjoitustyölleen, jota se on tehnyt sekä verkkotyöskentelynä että lähikokouksissa. Ensimmäisiä strategiaversioita käsiteltiin kirjastonjohtajien kokouksissa 26.10.2006 ja 11.1.2007. Kirjastot antoivat lisäksi kommentteja kahdella palautekierroksella. Helmikuussa 2007 strategialuonnoksesta pyydettiin sidosryhmien lausuntoja, joita saatiin viisi kappaletta. Strategia hyväksyttiin AMKIT-konsortion yleiskokouksessa 21.3.2007.

Uuden strategian voimassaoloaika ulottuu yli Opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen seuraavan tavoite- ja tulossopimuskauden 2007 - 2009 vuoteen 2010 saakka. Kirjastojen rakenteen ja toimintaympäristöjen muutoksiin haluttiin vastata pitkäjänteisemmällä strategiatyöskentelyllä.

Strategian rakenteessa päädyttiin ratkaisuun, jossa strategia palvelee sekä ammattikorkeakoulukirjastoja että AMKIT -konsortiota. Strategiaa voidaan hyödyntää yksittäisissä kirjastoissa palvelujen kehittämisen välineenä. Strategialla varmistetaan AMKIT -konsortion toiminta amk -kirjastojen ja yhteistyön kehittämisessä sekä kirjastoverkon osana.

Strategiaa tehdessämme olemme hyödyntäneet yhteistyökumppaniemme strategioita, jotka löytyvät lähde- luettelosta.

Kiitämme saamastamme asiantuntevasta palautteesta, arvioinneista ja uusista ajatuksista kirjastonjohtajia ja muita lausunnonantajia.

Helsingissä 21.3.2007

AMKIT -konsortion strategiatyöryhmä

Kirjastonjohtaja Arja Kuisma, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, puheenjohtaja

Kirjastonjohtaja Marita Ahola, Vaasan ammattikorkeakoulu

Tietopalvelupäällikkö Ulla Ohvo, Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu

Kirjastokoordinaattori Kauko Maskulainen, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Tietopalvelupäällikkö Kaisa Rissanen, Tampereen ammattikorkeakoulu

Asiantuntijajäsen kehittämisspäällikkö Katri Vanttinen, AMKIT -konsortio (31.12.2006 saakka)

Asiantuntijajäsen kehittämisspäällikkö Tarja Takaranta, AMKIT -konsortio (1.1.2007 alkaen)

Asiantuntijajäsen tietopalvelupäällikkö Jari Tyrväinen, Pirkanmaan ammattikorkeakoulu

Strategiatekstissä käytettyjä käsitteitä:

AMKIT -konsortio = ammattikorkeakoulujen kirjastoyhteistyökonsortio (www.amkit.fi)

ARENE ry = Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto (www.arena.fi)

kirjastot = amk -kirjastot

Pääkonttorihanke = Opetusministeriön rahoittama hanke, jossa kehitetään ammattikorkeakoulukirjastoille yhteisiä palveluita

ETSI, OPI JA OIVALLA YHDESSÄ AMMATTIKORKEAKOULUKIRJASTOJEN YHTEISTYÖN STRATEGIA 2007 – 2010

AMKIT -konsortio

Ammattikorkeakoulut perustivat AMKIT -konsortion vuonna 2001 koordinoimaan ammattikorkeakoulukirjastojen yhteisiä hankkeita ja yhteistyötä. Konsortio toimii toimielintensä ja jäsenkirjastojensa kautta. Sääntömääräiset päättävät elimet ovat yleiskokoukset ja johtoryhmä. Niiden lisäksi konsortiolla on erilaisia työryhmiä, joiden tehtäväkenttä ja toimikaudet määritellään tilanteen mukaan.

Toiminta-ajatus

AMKIT -konsortio koordinoi kirjastoille keskitettyjä palveluja. Nämä tukevat paikallisten palvelujen ja taloudellisen tehokkuuden kehittämistä ja kirjastojen keskittymistä ydintoimintaansa. Kirjastot tarjoavat asiakkailleen asiantuntemuksensa ja järjestetyt tietovarantonsa ammatillisen ja inhimillisen kasvun tueksi sekä osaamisen kehittämiseksi.

Visio

AMKIT -konsortio on uudistava toimija muuttuvassa yhteistyöverkossa. Kirjastot ovat haluttuina asiantuntijoina kehittämässä oppimisympäristöjä ja opetusta sekä edistämässä tutkimus- ja kehittämistoiminnan vaikuttavuutta ja aluekehitystä.

Arvot

Asiakaslähtöisyys Ennakoivuus Innovatiivisuus
Kansainvälisyys Yhteistyö ja yhteisöllisyys

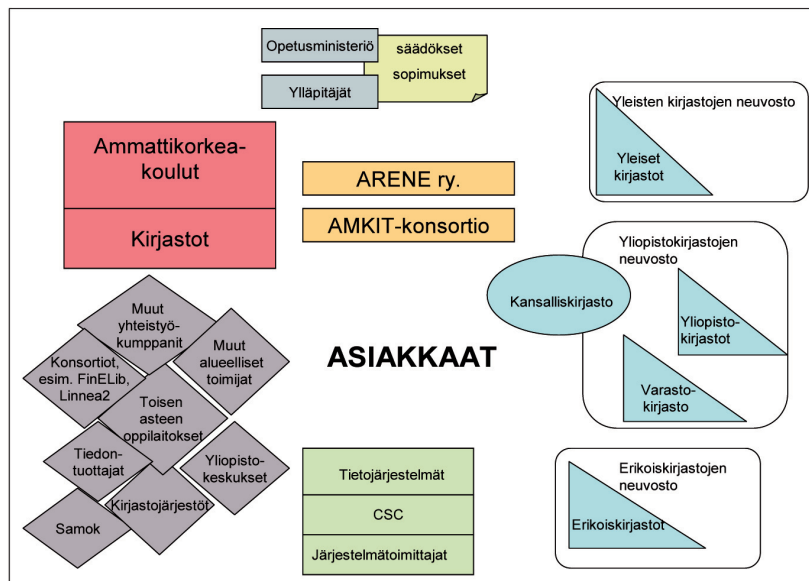
Strategiset linjaukset

Joustava palvelujen tuottaminen
Strateginen kumppanuus
Kirjasto- ja tietopalvelutyön asiantuntijuus
Käyttäjälähtöiset tieto- ja viestintätekniset ratkaisut
Laatu ja vaikuttavuus

1. Johdanto

Ammattikorkeakoulukirjastojen edellinen strategia oli 'AMK -kirjasto – oppimisen resurssi' (voimassa 2004 – 2007). Strategiassa korostettiin kirjastojen merkitystä ammattikorkeakoulujen oppimisen ja tutkimuksen dynaamisena integraatiopisteenä. Osa siinä ehdotetuista tavoitteista on toteutunut, ja päälinjaukset ovat edelleenkin käyttökelpoiset. Strategiakaudella AMKIT -konsortion rooli osoittautui entistä merkittävämmäksi.

Yhteiskunnalliset muutosprosessit ovat nopeutuneet ja korkeakoulutuksen rakenteellinen kehittäminen nousee lähivuosien tärkeäksi kirjastomaailman muokkaajaksi. Tämä tuo muutoksia sekä yksittäisten kirjastojen että AMKIT -konsortion toimintatapaan. Murroskaudella tarvitaan uusi yhteistyön strategia seuraavalle Opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen väliselle tavoite- ja tulossopimuskaudelle 2007 - 2009. Uusi 'Etsi, opi ja oivalla' -strategia syntyi edellisen strategian jatkumoksi. Siihen valittiin otos kirjastojen näkökulmasta keskeisimmistä asioista. Strategiassa linjataan kirjastojen tulevaisuutta sekä yksittäisen kirjaston että AMKIT -konsortion näkökulmasta. Se on kirjastojen ja AMKIT -konsortion kehittämistyöväline.

KUVA. AMKIT -konsortion toimintaympäristö

2. Etsimisen ihanuus

Korkeakoulujen muutokset haastavat kirjastot uusien osaamisalueiden sisällölliseen ja taidolliseen kehittämiseen.

Visio: AMKIT -konsortio on uudistava toimija muuttuvassa yhteistyöverkossa. Kirjastot ovat haluttuina asiantuntijoina kehittämässä oppimisympäristöjä ja opetusta sekä edistämässä tutkimus- ja kehittämistoiminnan vaikuttavuutta ja aluekehitystä.

3. Oppimisen ja osaamisen ilo

Kirjastot ovat osa ammattikorkeakoulujen pedagogista prosessia ja innovaatiojärjestelmää. Korkeakoulukirjastojen erityinen tehtävä on edistää informaatiolukutaidon osaamistavoitteiden toteuttamista.

Toiminta-ajatus: AMKIT -konsortio koordinoi kirjastoille keskitettyjä palveluja. Nämä tukevat paikallisten palvelujen ja taloudellisen tehokkuuden kehittämistä ja kirjastojen keskittymistä ydintoimintaansa. Kirjastot tarjoavat asiakkailleen asian-tuntemuksensa ja järjestetyt tietovarantonsa ammatillisen ja ihmimillisen kasvun tueksi ja osaamisen kehittämiseksi.

4. Oivalla arvosi

AMKIT -konsortion ja kirjastojen toimintaa määrittävät arvot ovat

Asiakslähtöisyys
Ennakoivuus
Innovatiivisuus
Kansainvälisyys
Yhteistyö ja yhteisöllisyys

5. Strategiset linjaukset

Vision toteuttamiseen tähdätään seuraavilla strategisilla linjauksilla.

Joustava palvelujen tuottaminen
Strateginen kumppanuus
Kirjasto- ja tietopalvelutyön asiantuntijuus
Käyttäjälähtöiset tieto- ja viestintätekniiset ratkaisut
Laatu ja vaikuttavuus

5.1. Joustava palvelujen tuottaminen

Kirjastojen palvelujen ydintavoitteena on aito asiakaslähtöisyys. AMKIT -konsortio hyödyntää rakenteellista uudistamista strategisesti ammattikorkeakoulujen kirjastojen yhteiseksi hyväksi. Kirjastot ovat paikallisesti osallisina rakenteellisen kehittämisen prosesseissa.

Kriittiset menestystekijät:

1. Kirjastoilla on toimiva asiakasrajapinta.
2. AMKIT -konsortion ja kirjastojen tavoitteena on rakennemuutosten strateginen hyödyntäminen.
3. AMKIT -konsortio suunnittelee, hankkii ja tuottaa kirjastoille yhteisiä palveluita.

Avaintoimenpiteet:

Työnjako. Kirjastot ja AMKIT -konsortio ennakoivat rakennemuutoksia etsimällä kumppanuuksia ja verkostoitumalla. Kirjastot etsivät palvelujen tuottamiseen aktiivisesti uusia malleja sekä laadun että taloudellisen tehokkuuden turvaamiseksi. AMKIT -konsortio kehittää, suunnittelee ja hankkii jäsenilleen yhteisiä laadukkaita palveluita esim. pääkonttorihankkeessa, jotta kirjastot voivat paikallisesti keskittyä omaan ydinosansaansa ja -palveluunsa.

Kirjastosektorirajat ylittävät aineistohankinnat. AMKIT -konsortio osallistuu aktiivisesti kansallisten kirjastoverkkopalveluiden ja erityisesti FinELibin palveluiden kehittämiseen. Tavoitteena on vaikuttaa siten, että korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen ennakointi ja huomioonottaminen näkyy myös FinELibin toiminnassa. Erilaisten kirjastoyhteenliittymien osallistuminen valtakunnallisiin aineistokonsortioihin turvataan kehittämällä sopimusmalleja, esimerkiksi ottamalla käyttöön koulutusalaakohtaiset FTE -luvut. Kirjastot tarvitsevat monimuotoisia aineistoja sekä uudenlaisia hinnoittelutapoja erityyppisille aineistoille. Kirjastot ovat avoimia ennakkoluulottomille, toimiville ja taloudellisille aineistokonsortioille.

Asiakkaan liikkuvuus palveluissa. Kirjastosektorien asiakkaat ovat suurelta osin yhteisiä. Ensisijaisesti edistetään asiakaskeskeisen palvelun periaatetta. Palvelujen sujuva käyttö edellyttää tunnistusjärjestelmää, joka mahdollistaa palvelujen tietoturvallisen käytön myös etäkäyttäjille. AMKIT -konsortio pyrkii kannanotoillaan edistämään modernin tunnistustekniikan käyttöönottoa myös kustantajasektorilla.

5.2 Strateginen kumppanuus

Kriittiset menestystekijät:

1. Kirjastot ovat osa ammattikorkeakoulujen ydinprosesseja.
2. Kirjastot ovat osa kansallista ja kansainvälistä kirjastoverkkoa ja niillä on tunnustettu asema yhteistyökumppanina.
3. AMKIT -konsortiolla on omia kehittämishankkeita sekä yhteisiä hankkeita kirjastoverkon kanssa.

Avaintoimenpiteet:

AMKIT -konsortion aktiivinen toiminta. AMKIT -konsortio seuraa aktiivisesti ja pyrkii ennakoimaan toimintaympäristön muutoksia. Konsortio edistää yhteistyötä Kansalliskirjaston, Opetusministeriön, kirjastoverkon sekä muiden yhteistyökumppaneiden ja rahoittajien kanssa. Konsortio antaa lausuntoja kirjasto- ja tietopalvelualaan vaikuttaviin esityksiin sekä tekee selvityksiä ja aloitteita erityisesti ammattikorkeakoulukirjastoille tärkeistä kysymyksistä. Konsortio kehittää kansainvälisiä yhteyksiä esimerkiksi tutkimalla yhteistyömahdollisuuksia kansainvälisten kirjasto-organisaatioiden kanssa. Kirjastot toimivat konsortiossa yhteisten tavoitteiden edistämiseksi ja tarjoavat omaa osaamistaan yhteisten asioiden kehittämiseksi. Useat ammattikorkeakoulu-kirjastot toimivat organisaatioissa, joissa palveluja tuotetaan myös muille kuin ammattikorkeakoulusektorille. Konsortio pyrkii vaikuttamaan siihen, että kirjasto- ja tietopalvelujen kehittämisen esteitä poistetaan ja siten edistetään mm. paikallisten toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

Toteutettavat hankkeet. AMKIT -konsortio suunnittelee ja toteuttaa kirjasto- ja tietopalvelualan kehittämishankkeita pääkonttorihankkeensa kautta sekä yhdessä Kansalliskirjaston, kirjastoverkon, ARENE ry:n ja muiden toimijoiden kanssa. Kehittämishankkeita on mm. oppimisen, verkkojulkaisemisen, laadunvalvonnan ja kirjastoalan standardien alueilla.

5.3. Kirjasto- ja tietopalvelutyön asiantuntijuus

Nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä kirjasto- ja informaatioalan monipuolisen ja monialaisen ammatitaidon ja osaamisen merkitys korostuu. Kirjastot toimivat innovatiivisesti ammattikorkeakoulujen arjessa ja kehittämisessä. Tämä vahvistaa kirjastojen vetovoimaisuutta rekrytoitaessa uusia, alan parhaita osaajia.

Kriittiset menestystekijät:

1. Kirjastoissa on laadullisesti ja määrällisesti riittävä henkilökunta, joka on sitoutunut ammattikorkeakoulujen päämääriin.
2. Kirjastojen henkilökunta ylläpitää ja kehittää asiantuntijuuttaan, mm. kirjastoammattillista, sisällöllistä, pedagogista ja tieto- ja viestintätekniistä osaamista.
3. Kirjasto on vetovoimainen työpaikka työtehtävien ja palkkauksen näkökulmasta.

Avaintoimenpiteet:

Osaamisprofiilien laatiminen. AMKIT -konsortio valmistelee tehtäväkohtaiset osaamisprofiilit ja esitykset kirjasto- ja tietopalvelualan yhtenäisiksi nimikkeiksi.

Hyvät käytännöt. Kirjastojen henkilökunnan asiantuntijuutta ja osaamista kehitetään hyviä käytänteitä kokoomalla ja jakamalla.

Koulutus. Kartoitetaan kirjastohenkilökunnan osaamisen kehittämisen tarpeet ja mahdollisuudet. AMKIT -konsortio vaikuttaa siihen, että ennakoivaa ja kohdennettua koulutusta järjestetään kirjastojen henkilöstölle. Kirjastot edistävät moniammatillista koulutusyhteistyötä esimerkiksi opetus- ja tietoteknisen henkilöstön kanssa.

5.4. Käyttäjälähtöiset tieto- ja viestintätekniset ratkaisut

Tieto- ja viestintätekniikka läpäisee kirjastojen toiminnan. Tietojärjestelmiä tarvitaan sekä painettujen että elektronisten kokoelmien hallintaan ja käyttöön saattamiseen. Toimiva tietotekniikka on elinehto kirjasto- ja tietopalveluiden tuottamisessa ja palvelujen käytössä. Tietoteknisten ratkaisujen tulee olla yhteensopivia keskenään, kehysorganisaatioiden muiden järjestelmien kanssa ja myös muiden koti- ja ulkomaisten yhteistyökumppaneiden järjestelmien kanssa. Tietotekniset ratkaisut tulee tehdä laajassa yhteistyössä, jotta niistä saadaan paras hyöty ja ne voidaan toteuttaa kustannustehokkaasti ja kestävästi kehityksen mukaisesti.

Kriittiset menestystekijät:

1. Toimiva tekninen infrastruktuuri
2. Yhteensopivat tietojärjestelmät
3. Yhteistyö ja jaettu asiantuntijuus tieto- ja viestintäteknisissä ratkaisuissa sekä riittävät kehittämisresurssit

Avaintoimenpiteet:

Kirjastojen tietojärjestelmien uudistaminen. Tavoitteena on, että kirjastoilla on aina käytössään toimivat, luotettavat ja kehittyvät tietojärjestelmät laadukkaan, asiakaslähtöisen palvelun turvaamiseksi. Kirjastojen tietojärjestelmät täyttävät saavutettavuuden ja käytettävyyden laatuvaatimukset. AMKIT -konsortio on aktiivinen toimija valtakunnallisissa tietojärjestelmähankkeissa.

Tieto- ja viestintätekniikka -alan yhteistyö. AMKIT -konsortio osallistuu aktiivisesti tieto- ja viestintätekniikan hankkeiden valmisteluun ja yhteistyöhön. Tällaisia ovat esimerkiksi oppimisen tukeminen, käyttäjätunnistus, ammattikorkeakoulujen tietohallintohankkeet ja elektroninen julkaisutoiminta. Kirjastoalan asiantuntemusta ja standardien hyödyntämistä tarjotaan laaja-alaisiin hankkeisiin, joiden tuloksena tuotetaan tehokkaita ja taloudellisia tietojärjestelmäpalveluja. Yhteistyön avulla turvataan riittävät kehittämisresurssit.

5.5 Laatu ja vaikuttavuus

Korkeakoulujen laatujärjestelmien on mahdollistettava näyttöön ja arviointiin perustuva toiminnan kehittäminen. Kirjaston asiakkaiden erilaistuvien tarpeiden tunnistaminen ja niihin vastaaminen muuttuvassa toimintaympäristössä edellyttää jatkuvaa palautetiedon ja toiminnan tunnuslukujen arviointia. Vaikuttavuuden osoittamiseksi määrälliset ja laadulliset mittarit tulee yhteensovittaa.

Kriittiset menestystekijät:

1. Vertailukelpoiset, kattavat ja luotettavat mittarit
2. Systemaattinen laadullisen ja määrällisen tiedon keruu toiminnasta
3. Yli kirjastosektorirajojen ulottuva laatutyö
4. Näyttöön ja arviointiin perustuva johtaminen

Avaintoimenpiteet:

Laadunarvioinnin kehittäminen. AMKIT -konsortio osallistuu laadunarvioinnin indikaattoreiden, menetelmien ja välineiden kansalliseen kehittämistyöhön. Keskeisinä toimenpiteinä on laadullisten ja määrällisten mittareiden yhteensovittaminen ja vertailukelpoisten tunnuslukujen kehittäminen.

Kirjasto mukaan ammattikorkeakoulun tulostuloksittareihin. Kirjasto- ja tietopalvelutoiminta pyritään saamaan näkyväksi ammattikorkeakoulujen tulostuloksittareissa, esimerkkinä kirjastopalautteen kerääminen valtakunnallisessa opiskelijapalauttejärjestelmä OPALAssa ja Suomen tieteellisten kirjastojen yhteistilaston hyödyntäminen AMKOTA -mittaristoon. Tämän avulla pystytään osoittamaan kirjaston osuus ammattikorkeakoulun tuloksellisuudessa.

6. Yhdessä eteenpäin

Strategiakausi on monitasoisen rakennemuutoksen kausi. Kirjastojen menestymisen edellytyksenä on kumppanuuksien etsiminen, verkostoituminen ja yhteistyö. Useamman organisaation yhteisiä kirjastoja perustetaan ja kirjastojen monimuotoinen hanke- ja muu yhteistyö avaa uusia tapoja tuottaa palveluja. Kirjastopalvelujen laatujärjestelmiä ja vaikuttavuuden arvioinnin mittareita kehitetään. Kirjastoille tulee uusia osaamishaasteita. Joitakin perinteisiä kirjastojen palvelutuotannon tehtäväalueita organisoidaan uudella tavalla. Kirjastojen merkitys informaatiolukutaitoisten ammatillisten asiantuntijoiden kouluttamisessa työelämään kasvaa. Ammattikorkeakoulukirjastot kantavat osaltaan vastuuta korkeakoulun aluekehitystehtävän onnistumisesta. Monilla alueilla ammattikorkeakoulukirjasto on alueensa ainoa tieteellinen kirjasto. AMKIT -konsortio on keskeinen kirjastojen yhteistyön foorumi ja kirjastoverkon kansallinen kehittäjä.

'Etsi, opi ja oivalla yhdessä' - ammattikorkeakoulukirjastojen yhteistyön strategiaa toteutetaan AMKIT -konsortion toimintasuunnitteluprosessissa. Vuosittaisissa toimintasuunnitelmissa täsmennetään strategian linjausten mukaisia tavoitteita ja toimenpiteitä, joiden toteutumista arvioidaan toimintakertomuksissa. Kirjastot pyrkivät sisällyttämään tämän strategian toimenpiteet ja niiden toteutumisen arvioinnin osaksi kehysorganisaationsa strategia- ja arviointiprosesseja.

Lähteet

AMK -kirjasto - oppimisen resurssi. Ammattikorkeakoulukirjastojen strategia 2004 – 2007. 2003.

AMK -kirjastojen verkkopalvelustrategia: sisältöjä, välineitä ja osaamista yhteistyössä. 2006.

AMKIT-konsortion viestintäsuunnitelma 2005 - 2007. 2005.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry:n toimintasuunnitelma vuodelle 2006. 2006.

Kirjastostrategia 2010. Opetusministeriön julkaisuja 2003:1.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2003–2008. Opetusministeriön julkaisuja 2004:6.

Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen periaatteet. Opetusministeriön monisteita 2006:2.

Opetusministeriön hallinnonalan tietohallintostrategia 2006–2015. Opetusministeriön julkaisuja 2006:52.

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston strategia vuosille 2007–2012. 2006.